

กระทู้ถามที่ ๓๘๒ ร.

สภาผู้แทนราษฎร

๑๖ สิงหาคม ๒๕๔๔

เรื่อง มาตรการแก้ไขปัญหาการเลี้ยงกุ้งกุลาดำในเขตพื้นที่น้ำจืดอย่างเป็นรูปธรรม
กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

ข้าพเจ้าขอตั้งกระทู้ถาม ถามนายกรัฐมนตรี้ ดังต่อไปนี้

มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๔๑ ในสมัยรัฐบาลที่ผ่านมาได้เห็นชอบให้ระงับการเลี้ยงกุ้งกุลาดำในพื้นที่น้ำจืดทุกจังหวัดเพื่อรักษาสภาพแวดล้อมและพื้นที่ปลูกข้าวในเขตที่ราบลุ่มภาคกลางและเป็นการยุติปัญหานำกุ้งในนาข้าว ทั้งนี้ เนื่องจากกรมควบคุมมลพิษ สังกัดกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ได้สำรวจพบว่าเกษตรกรที่เลี้ยงกุ้งกุลาดำในพื้นที่น้ำจืดมีการระบายน้ำที่มีความเค็มมากกว่า ๓ พีพีที ลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบนิเวศวิทยาและจากการสำรวจของกรมพัฒนาที่ดิน สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พบว่าพื้นที่เลี้ยงกุ้งในบางส่วนมีเกลือซึมลงสู่พื้นที่ชั้นใต้ดินสร้างความเสียหายให้กับพื้นที่นาและสวนผลไม้ทำให้ไม่สามารถทำการเกษตรต่อไปได้ จากปัญหาดังกล่าวส่งผลให้มีมติจากคณะรัฐมนตรีห้ามเลี้ยงกุ้งในเขตพื้นที่น้ำจืด เกษตรกรที่ฝ่าฝืนจะต้องได้รับโทษตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาสภาพแวดล้อม มาตรา ๕ ซึ่งกำหนดโทษทั้งจำทั้งปรับถึงแม้จะมีการกำหนดบทลงโทษดังกล่าว แต่ยังคงพบว่ามีเกษตรกรเลี้ยงกุ้งกุลาดำในพื้นที่น้ำจืดอยู่อย่างมาก โดยปัจจุบันนี้มีผู้เพิ่มพื้นที่เลี้ยงกุ้งมากขึ้นเป็น ๑๐,๐๐๐ ไร่ จากที่เคยสำรวจได้ ๔๐,๐๐๐ ไร่ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๑ สาเหตุเนื่องมาจากการเลี้ยงกุ้งกุลาดำสามารถสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรและผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงกุ้ง เช่น บริษัทขายอาหารกุ้ง ลูกกุ้ง และยารักษากุ้ง เป็นต้น โดยเกษตรกรที่เลี้ยงกุ้งกุลาดำจะมีรายได้ประมาณ ๒๐๐,๐๐๐ บาทต่อไร่ ซึ่งเมื่อหักต้นทุนแล้วจะมีกำไรประมาณ ๗๓,๐๐๐ - ๘๗,๐๐๐ บาท ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับราคากุ้งในแต่ละปี นอกจากนี้มูลค่าการส่งออกกุ้งกุลาดำจัดอยู่ในเกณฑ์สูงคิดเป็นร้อยละ ๑๐ ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมดหรือคิดเป็นมูลค่า ๘,๐๐๐ ล้านบาทต่อปี ดังนั้น การเลี้ยงกุ้งกุลาดำจึงเป็นการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันการส่งออกกุ้งในตลาดที่สำคัญต่างๆ เช่น สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรปและญี่ปุ่น เป็นต้น อย่างไรก็ตามจากการศึกษาของนักวิชาการบางกลุ่มพบว่า การเลี้ยงกุ้งกุลาดำในเขตพื้นที่น้ำจืดอาจส่งผลเสียหลายด้าน เช่น ปัญหามลพิษแพร่กระจายความเค็มในพื้นที่เพาะปลูกทำให้ไม่สามารถใช้พื้นที่ทำการ

เพาะปลูกต่อไปได้ และเมื่อเกิดปัญหาดินเค็มจึงส่งผลให้มีค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงและฟื้นฟูที่ดินภายหลัง จากที่เลิกเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ซึ่งคิดเป็นเงินไม่ต่ำกว่า ๒๓,๐๐๐ บาทต่อไร่ นอกจากนี้ยังอาจเกิดผลกระทบต่อ การทำเกษตรกรรมในพื้นที่ใกล้เคียง ตลอดจนความอุดมสมบูรณ์ของหน้าดินที่เสียไปและการชะล้าง น้ำใต้ดิน ในกรณีมีการปนเปื้อนของเกลือในน้ำใต้ดิน ในขณะที่การศึกษาของนักวิชาการบางกลุ่มที่ เสนอเรื่องการเลี้ยงกุ้งกุลาดำในพื้นที่น้ำจืดโดยใช้ระบบปิดนั้นไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม จึงขอเรียน ถามว่า

๑. รัฐบาลโดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีข้อสรุปทางด้านวิชาการที่ชัดเจนว่าการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ในเขตพื้นที่น้ำจืดส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือไม่ และได้มีการวางแผนและมาตรการในการแก้ไข ปัญหาการทำนากุ้งในเขตพื้นที่น้ำจืดอย่างเป็นรูปธรรมไว้อย่างไรบ้าง เพื่อให้เกิดความสมดุลทั้งในด้าน ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและด้านสภาพแวดล้อมระบบนิเวศวิทยา

๒. รัฐบาลได้มีการประเมินแนวทางนโยบายในการกำหนดการใช้ประโยชน์ของที่ดินของ ประเทศไว้อย่างไรบ้าง เพื่อให้เกิดความเหมาะสมในเรื่องสภาพที่ดินในแต่ละท้องที่ที่มีความเหมาะสม กับการใช้ประโยชน์ประเภทใด อันจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดจากการใช้ประโยชน์จากพื้นที่นั้น ๆ

๓. รัฐบาลได้ทำการประชาสัมพันธ์ถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น จากการเลี้ยงกุ้งกุลาดำในเขตพื้นที่ น้ำจืดให้แก่เกษตรกรได้รับทราบเพียงใด และอย่างไร เพื่อให้เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งมีความเข้าใจที่ถูกต้อง ถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อสภาพแวดล้อม

ขอให้ตอบในราชกิจจานุเบกษา

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

นพดล อินนา

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคไทยรักไทย

คำตอบกระทู้ถามที่ ๓๘๒ ร.

ของ นายนพดล อินนา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (บัญชีรายชื่อ)

เรื่อง มาตรการแก้ไขปัญหาการเลี้ยงกุ้งกุลาดำในเขตพื้นที่น้ำจืดอย่างเป็นรูปธรรม

ข้าพเจ้า นายเดช บุญ-หลง รองนายกรัฐมนตรี นายชูชีพ หาญสวัสดิ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และนายสนธยา คุณปลื้ม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ได้รับมอบหมายจาก ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ให้เป็นผู้ชี้แจงตอบกระทู้ถาม เรื่อง มาตรการแก้ไขปัญหาการเลี้ยงกุ้งกุลาดำในเขตพื้นที่น้ำจืดอย่างเป็นรูปธรรม ข้าพเจ้าขอตอบกระทู้ถามของท่านสมาชิกผู้มีเกียรติ ดังนี้

คำตอบข้อ ๑ ขอเรียนว่า ข้อมูลด้านวิชาการเกี่ยวกับผลกระทบจากการเลี้ยงกุ้งกุลาดำในพื้นที่น้ำจืดต่อสิ่งแวดล้อมยังไม่มีข้อสรุปที่ชัดเจน แต่อย่างไรก็ตามคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติได้มอบหมายให้คณะอนุกรรมการประสานการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเลี้ยงกุ้งกุลาดำในพื้นที่น้ำจืด ซึ่งเป็นคณะอนุกรรมการภายใต้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ศึกษาผลวิจัยและผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเลี้ยงกุ้งกุลาดำกับการใช้ประโยชน์ที่ดินข้างเคียงเพื่อมิให้เกิดความขัดแย้งต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคตซึ่งข้อเท็จจริงด้านผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเลี้ยงกุ้งกุลาดำในพื้นที่น้ำจืด เกิดจากการนำน้ำเค็มเข้ามาในพื้นที่น้ำจืด จะทำให้ความเค็มในดินเพิ่มขึ้นอย่างแน่นอนรวมทั้งเกิดการรั่วซึมและแพร่กระจายของเกลือทั้งในแนวตั้งและแนวราบ หากมีการเลี้ยงกุ้งกุลาดำในพื้นที่น้ำจืดในระยะยาวจะเกิดการสะสมของโซเดียมในดินจนทำให้ดินเสื่อมโทรมและอาจเป็นดินโซดิกซึ่งยากต่อการฟื้นฟูและแก้ไขอย่างมาก แต่ระดับผลกระทบโดยเฉพาะผลกระทบทั้งระบบในระดับมหภาคนั้นควรศึกษาวิจัยเพิ่มเติม สำหรับผลกระทบในด้านบวกจากการเลี้ยงกุ้งกุลาดำในพื้นที่น้ำจืดในภาพรวมยังไม่ชัดเจน แต่มีข้อสรุปบางกรณีในช่วงสั้นที่สามารถเลี้ยงกุ้งกุลาดำสลับกับการปลูกข้าวได้ในพื้นที่น้ำกร่อยและหากมีการควบคุมน้ำ ดิน เกลือ โดยไม่ระบายออกและปลูกพืชที่ทนต่อความเค็มได้สลับกับการเลี้ยงกุ้งอาจจะสามารถตัดวงจรชีวิตของโรคกุ้ง แต่ยังไม่มีความชัดเจนในระยะยาว ทั้งนี้คณะอนุกรรมการ ฯ เห็นว่าในกรณีที่จะมีการผ่อนผันให้เลี้ยงกุ้งกุลาดำในพื้นที่น้ำจืดเฉพาะแห่งได้นั้น จะต้องพิจารณาให้ชัดเจนบนพื้นฐานวิชาการ การบริหารจัดการ ทั้งในด้านการจำแนกพื้นที่ การกำกับ การดูแล ติดตามตรวจสอบรวมทั้งต้องมีการศึกษาวิจัยผลกระทบสิ่งแวดล้อมต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินข้างเคียงเพื่อมิให้เกิดความขัดแย้งต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต ซึ่งคณะอนุกรรมการ ฯ ได้เสนอผลการดำเนินงานต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เมื่อคราวประชุมครั้งที่ ๘/๒๕๔๔ ในวันที่ ๕

ตุลาคม ๒๕๕๔ โดยคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ มีมติให้มีการศึกษาวิจัยและทดลองในระยะยาว เพื่อศึกษาเทคโนโลยีและศักยภาพการเลี้ยงกุ้งกุลาดำระบบความเค็มต่ำ รวมทั้งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังได้เห็นชอบกับมติของคณะอนุกรรมการ ฯ ในการแก้ไขปัญหาการทำนากุ้งในเขตพื้นที่น้ำจืด มีดังนี้

๑. การส่งเสริมการเลี้ยงกุ้งกุลาดำให้กำหนดวิธีการจำแนกเขต (Zoning) จากการใช้ทรัพยากรน้ำ ประกอบด้วย ต้องไม่อยู่ในเขตพื้นที่น้ำจืดและต้องไม่อยู่ในพื้นที่ที่มีการใช้ประโยชน์เป็นการเฉพาะ ได้แก่ เขตอนุรักษ์น้ำดิบเพื่อการประปา เขตชลประทานทั้งหมด และเขตเติมน้ำ (Recharge) ของน้ำบาดาล

๒. ส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรเลี้ยงกุ้งกุลาดำเฉพาะในพื้นที่ชายฝั่งทะเลที่มีศักยภาพและความเหมาะสม โดยกำหนดเขต “ส่งเสริมการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ” ให้ชัดเจน และจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกด้านโครงสร้างพื้นฐานและแหล่งทุน

๓. ส่งเสริมและฟื้นฟูพื้นที่ชายฝั่งทะเลที่รกร้างว่างเปล่าและบ่อเลี้ยงกุ้งเก่าที่ถูกทิ้งร้างให้กลับมาเลี้ยงได้อีก

๔. สนับสนุนและเร่งรัดให้กรมประมงดำเนินโครงการจัดระบบสิ่งแวดล้อมการเลี้ยงกุ้งอย่างยั่งยืน (Code of Conduct) และพัฒนาเป็นระบบรับรองมาตรฐานการเลี้ยงสัตว์น้ำที่ถูกกฎหมาย

๕. ให้กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม เป็นหน่วยงานหลักในการประสานงาน และวางแผนให้เกิดการควบคุม ดูแล และติดตามตรวจสอบการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ

๖. ให้หน่วยงานที่ส่งเสริมการเลี้ยงกุ้งกุลาดำจัดตั้งกองทุนเพื่อเป็นค่าประกันความเสียหายด้านสิ่งแวดล้อม

๗. ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งดำเนินงานตามแผนการจัดการและแผนปฏิบัติการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อการเพาะเลี้ยงสัตว์ชายฝั่งตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๔

๘. ส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์น้ำจืดหรืออาชีพอื่นๆ เพื่อทดแทนการเลี้ยงกุ้งกุลาดำในพื้นที่น้ำจืด

คำตอบข้อ ๒ ขอเรียนว่า กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการศึกษาจัดทำแผนที่กำหนดความเหมาะสม สำหรับการเลี้ยงกุ้งกุลาดำในพื้นที่ชายฝั่งทะเลระดับจังหวัดรวม ๒๕ จังหวัด เพื่อเป็นข้อมูลทางด้านวิชาการและเป็นแนวทางปฏิบัติงานสำหรับผู้เกี่ยวข้องที่จะนำไปศึกษาพิจารณาวางแผนการใช้ทรัพยากรดินและน้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุด และมีความเหมาะสมกับท้องถิ่นแต่ละจังหวัด

คำตอบข้อ ๓ ขอเรียนว่า ในการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเลี้ยงกุ้งกุลาดำในเขตพื้นที่น้ำจืดให้แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งกุลาดำและเกษตรกรทั่วไป รวมทั้งประชาชน ให้มีความเข้าใจที่ถูกต้องถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อสภาพแวดล้อมนั้น ได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์ ตามแผนปฏิบัติการและมาตรการดำเนินงานตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๑ เป็นต้นมา โดยมีหน่วยงานหลักที่ดำเนินการประชาสัมพันธ์ คือ สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม และกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการประสานงาน ติดตามปัญหาข้อขัดข้องกับผู้ว่าราชการจังหวัดที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ประชาชนมีดังนี้

๑. จัดทำบทความประชาสัมพันธ์การดำเนินการของรัฐในเรื่อง มาตรการควบคุมการเพาะเลี้ยงกุ้งกุลาดำระบบความเค็มต่ำในพื้นที่น้ำจืดในจดหมายข่าว แจกจ่ายให้สาธารณสุขทุกจังหวัดได้รับทราบ

๒. ประสานงานกับประชาสัมพันธ์จังหวัด วิทยุท้องถิ่นในการออกรายการเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนเกี่ยวกับผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการเลี้ยงกุ้งกุลาดำในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงการใช้ประโยชน์ทรัพยากรในลักษณะที่ก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน และได้ประชาสัมพันธ์เน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี และการดำเนินงานช่วยเหลือเกษตรกรภายหลังการห้ามเลี้ยงกุ้งกุลาดำในพื้นที่น้ำจืด

๓. ได้จัดทำข้อมูลผลกระทบจากการเพาะเลี้ยงกุ้งกุลาดำระบบความเค็มต่ำในพื้นที่น้ำจืดและจัดทำเป็นเอกสารเผยแพร่ จัดส่งให้แก่จังหวัดที่เกี่ยวข้องเร่งด่วน ๒๓ จังหวัด

ทั้งนี้ รัฐบาลได้พิจารณาและดำเนินการในการแก้ไขปัญหาการเลี้ยงกุ้งกุลาดำระบบความเค็มต่ำในพื้นที่น้ำจืดอย่างรอบคอบและครอบคลุมในการป้องกันปัญหาที่จะเกิดในอนาคตและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว โดยนำเอาข้อคิดเห็นของทุกส่วนทุกภาคที่เกี่ยวข้องมาใช้ประกอบการดำเนินงาน เพื่อให้การใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติเป็นไปอย่างยั่งยืนต่อไป